

lisme centrava, ara, l'atenció del nombrós públic assistent. Giralt va repassar i destacar els pensaments que Fuster va reflectir en la seva obra com a persona obsessionada per la vida i el futur del seu poble. Pel que fa a la insistència de Fuster en la necessitat d'unitat arreu dels Països Catalans, Giralt va recordar les paraules que en el seu dia va escriure Fuster: "el nacionalisme és un moviment fracassat en potència mentre el problema del País Valencià no siga entès pels catalans estrictes com un problema propi".

Amb la conferència d'Emili Giralt culmina l'homenatge, però començava la reflexió, la valoració, l'anàlisi, la difusió i el coneixement de la persona i el pensament de Joan Fuster. El programa oficial no ho deia, però alguns ho van fer: abans de marxar, una mirada de reüll a la façana de la casa de Fuster, situada només a uns metres del centre Bernat i Baldoví.

Maite Ferrando

Josep Franco, Emili Giralt, Vicent Vera, Josep Iborra, F. Pérez Moragon i Josep Ballester. L'acte al Centre Cultural Bernat i Baldoví fou concorregut.

Si Fuster alçara el cap...

Han hagut de transcórrer 525 dies perquè el fons de Fuster conega el desenllaç de la seua aventura-desventura. Finalment, Pilar Pedraza ha desbloqueat la situació. El dia 29 de novembre s'inicia el fitxatge del llegat de l'escriptor.

Si Fuster alçara el cap, no s'estranyaria. Com, de fet, tampoc no s'estranyava que moltes de les coses projectades en aquest país o no es realitzaren o fracassaren. Ell va fer el que va poder, sempre escèptic, corrosivament escèptic.

Avui, a més de 500 dies de la seua mort, coincidint amb el 71 aniversari del seu naixement i amb un homenatge no exempt de pompositat, figuració oficial i protocol, el patrimoni de Joan Fuster rau en silenci en el número 10 del carrer de Sant Josep de Sueca. Alguns saben com va començar el debat sobre la destinació dels fons de l'escriptor, però, qui sap com acabarà el periple? La complexitat de l'assumpte ha anat tenyint-se, amb el pas del temps, d'un negre d'intriga i hipòtesi fins arribar a una situació irreversiblement esquizofrènica: com poden les institucions retre homenatge en reconeixement públic i alhora oblidar, flegmàtiques, el patrimoni de Fuster? El passat dia 23, el color de la festa es va concentrar a la plaça de l'Ajuntament de Sueca; el carrer de Sant Josep, en canvi,

a l'ombra, guardava el silenci del solitari de la Ribera. Perquè els mèrits es cobren amb obres i monuments, no amb un compromís desinteressat.

Però la trajectòria del patrimoni de Fuster ha patit, més que ha fruit, dels canvis polítics dels darrers vint anys. Quan Joan Fuster compareix acompanyat pels tres testimonis, Enric Beltran i Chirivella, José Salvador i Soler i Alfredo Cany i Renart, a la lectura del seu testament, corre l'1 de juny de 1974. En aquest document, nomena hereu de tots els seus béns, drets i accions Josep Palàncios; i marmessors Joaquim Maluquer, Max Cahner, Eliseu Climent i el desaparegut Fermín Cortés Muñoz.

Com que l'any 74 encara no s'havien format els governs autonòmics –i, per tant, no existia la Generalitat valenciana–, Fuster decideix dividir el seu patrimoni entre la Biblioteca de Catalunya i el seu poble natal. En aquest sentit, cedeix tota la correspondència no personal a la Biblioteca de Catalunya; la correspondència no literària i el seu arxiu personal, compost de retalls de premsa rela-

tius a la seua obra o que fan referència a polèmiques que ha suscitat aquesta, han d'ocupar els locals de l'Arxiu Municipal de Sueca, sempre que aquest ofereisca suficients garanties de conservació; com també els exemplars de la seua biblioteca que per qualsevol raó –valor personal, dedicatòries, etc.– meresquen, segons l'hereu i els marmessors, una consideració destacada.

Els quadres, litografies, dibuixos i la resta de l'obra gràfica són cedides a l'Ajuntament de Sueca, sota la condició que aquest presente, igualment, les garanties necessàries. Finalment, la biblioteca, segons palesa la voluntat de l'escriptor en el document del 1974, havia de passar a formar part de la Biblioteca Municipal de Sueca, sempre que hereu i marmessors estimaren que la donació fóra útil.

El que podia haver estat i no va ser. Ja jubilat i veient que la situació política havia evolucionat força i, sobretot, que havia nascut el projecte de la futura Biblioteca Valenciana, Joan Fuster

VICENT A. JIMENEZ

Les flames de l'Equip Realitat incineren l'efígie de Fuster. Era la presentació de la seua *Obra Completa* a la Llibreria Tres i Quatre.

va decidir que la destinació de la seua biblioteca particular, que compta amb més de 25.000 volums, havia de ser la futura institució, la qual cosa el va portar a entaular tractes amb la Conselleria de Cultura. Fuster cedia el seu fons bibliogràfic amb una contraprestació de 35

milions de pessetes, corresponents a la valoració del llegat efectuada per la Conselleria. Però aquests tractes no van passar de ser afers verbals sense autoritat en un futur, ja que la mort va sorprendre Joan Fuster diumenge 21 de juny del 1992 a la seua casa de Sueca. Amb la

desaparició de l'assagista es tancava un capítol de la història de la literatura catalana, però es donaven els ingredients necessaris perquè nasquera una situació d'extrema ambigüitat. L'escriptor se'n nava i deixava dos testaments, dues voluntats: una escrita –la primitiva– i una segona verbal: la rectificació de la primera o, millor dit, l'actualització de la primera, considerant que el context general havia –ell també– madurat. Quina de les dues tenia més autoritat? A efectes jurídics, l'escripta. No obstant això, la presència dels marmessors assegurava aleshores una interpretació fidedigna, així com l'acompliment, del desig últim de Fuster.

En el testament del 74, el beneficiari de la biblioteca de Fuster era l'Ajuntament de Sueca. En canvi, en la darrera voluntat, Fuster pretenia cedir-la a la Biblioteca Valenciana, propietat del Govern autonòmic. Per la seua banda, Vicent Vera, alcalde de Sueca, proposava adquirir la casa contigua a la de l'escriptor –per a la qual ja havia reservat 33 milions del pressupost– i la d'aquest, a fi de crear un "complex Fuster" compost pels fons bibliogràfics de l'escriptor, per la residèn-

AMB LA FAM NO S'HI JUGA.

COL-LABORA AMB AJUDA EN ACCIÓ. CREU-T'HO.

Desitjo que m'envieu més informació

Nom.....

Cognoms.....

Adreça.....

CP..... Telèfon.....

Ajuda en Acció

C/Barquillo, 8 Madrid 28004 Tel. 523 23 35. C/ Aragó, 159. Barcelona 08011. Tel. 453 51 51.

Cultura Teatre

10
anys de
Companyia
Flotats

EL VERÍ DEL TEATRE

de RODOLF SIRERA
amb ABEL FOLK i SERGI MATEU
Posada en escena ORESTES LARA

Poliorama Teatre
Gestió del Departament de Cultura

TV 3
Catalunya

cia de l'intel·lectual (que convertiria en casa museu), la biblioteca municipal i la seu de la fundació Fuster.

Però l'administració autonòmica es mantenia ferma al·legant una postura de coherència i respecte envers el darrer desig de Fuster, actitud que abonaven, d'altra banda, hereu i marmessors. Aquest fet explica que hagen estat inclosos en els pressupostos del 94 els 35 milions de pessetes –amb què s'havia valorat la seua biblioteca– per a la compra de la casa de Fuster, actualment propietat de l'hereu.

La qüestió, però, va més enllà: l'escriptor va cedir, en l'acta notarial, la seua correspondència literària a la Biblioteca de Catalunya. En la interpretació de la darrera voluntat de Fuster, els marmessors van veure, i no per manca de garanties per part de la Biblioteca de Catalunya, que aquesta part del patrimoni havia de quedar-se a València amb la condició que es microfilmaren tots els documents i s'enviaren les còpies a l'esmentada institució. La notícia no va suscitar-hi ni respostes ni friccions. El silenci, massa expressiu de vegades, es tornava aleshores desconcertant. Qui calla atorga, diuen.

On va el llegat de Joan Fuster?

Després de la mort de l'intel·lectual valencià, el seu patrimoni iniciava un llarg viatge, una diàspora particular, sense cap ni peus, víctima de l'anquilosi burocràtica. La situació es podria titllar d'incerta. Ningú no es pronunciava amb rotunditat. La Generalitat, que era la institució que tenia la paraula, ja que la destinació definitiva del llegat de Fuster havia de ser la Biblioteca Valenciana, deixava passar el temps, amb apatia diplomàtica. Mentrestant, l'obra i el patrimoni de Joan Fuster continuen, actualment, tancats en un edifici humit, de planta baixa i primer pis amb entrada de carro camuflada sota els ornaments recargolats de la façana. La incòmoda sensació de provisionalitat envaeix les figures, cada vegada més inquietes, de l'hereu i els marmessors. Tots quatre enviaven, el passat 8 de febrer, al president de la Generalitat valenciana una proposta per a una possible destinació del patrimoni de Fuster, actualitzant, d'aquesta manera, la voluntat del testador. En definitiva, les línies generals a què havien arribat marmessors i hereu eren, entre altres, substituir la Biblioteca de Catalunya i l'Ajuntament de Sueca com a custodis dels fons de Fuster per la futura Biblioteca Valenciana perquè no trobaven sentit a trencar la unitat del lle-

gat. Ara bé, una de les clàusules dictava que el fitxatge dels fons i l'adquisició de locals per a la instal·lació hauria de fer-se prèviament al trasllat de la biblioteca de l'escriptor. A més d'incloure el nom de "Joan Fuster" en la denominació oficial de la futura Biblioteca Valenciana, i crear-hi la "Sala Joan Fuster", on s'exposarien en vitrines els volums selectes del seu fons i la part gràfica del patrimoni, s'exigia la constitució d'una fundació.

La Fundació, un projecte de futur.

Vicent Vera i Pilar Pedraza, en un moment de l'homenatge del passat dia 23. La consellera podria ser el catalitzador d'aquesta incerta situació.

La "Fundació Joan Fuster" tindria com a finalitat promoure, difondre i fomentar l'estudi de la persona, l'obra i el pensament de l'escriptor de Sueca mitjançant l'organització de simposis, congressos i traduccions d'obres i escrits de l'intel·lectual a altres llengües. L'esmentada entitat hauria de ser, tal com s'ha entès, i com ho podia haver volgut el mateix Joan Fuster, un conglomerat de diverses institucions dels Països Catalans, entre les quals es trobarien implicades universitats i governs autonòmics, a fi de convertir aquesta institució en un fòrum de diàleg i consens al voltant del solitari de Sueca.

Ja a la mort de Joan Fuster, Andreu López, aleshores conseller de Cultura de la Generalitat valenciana, no dubtà a parlar –i només a parlar–, com a projecte de futur, de la creació d'aquesta fundació. La seua contundència verbal, però, no transgrediria mai els límits de l'apologia. Finalment, el 22 de juny d'aquest

mateix any, quan es complien 366 dies de la mort de l'intel·lectual, Joan Lerma convocava hereus i marmessors per donar una resposta a la proposta de febrer, en què aprovava clàusules i condicions presentades mesos abans. Igualment, delegava en Andreu López i Antoni Birlanga –aleshores conseller d'Hisenda–, la realització de l'"afer Fuster" i assegurava que aquest pre-acord quedaria signat abans de finals de juliol. No obstant, la remodelació del Consell del dia 9 de juliol, a través de la qual quedaven destituïts, entre altres, els consellers de Cul-

tura i d'Hisenda, diluïa el termini de signatura i, doncs, es perdia en aquesta nebulosa qualsevol expectativa de solució.

L'arribada de Pilar Pedraza com a nova consellera de Cultura, menys retòrica i més efectiva, semblava venir acompanyada de la dinamització definitiva de l'afer. Dins del marc d'aquest mes d'homenatge, i amb l'eufòria i la càrrega emotiva que aquest comporta, la nova consellera assegurava l'inici immediat del fitxatge dels fons de Fuster i determinava igualment la destinació final del seu patrimoni intel·lectual: el número 10 del carrer de Sant Josep de Sueca. Ara, el llegat de Joan Fuster, després de pre-acords, acords, promeses i tribulacions, pot quedar definitivament establert a la seua residència habitual. Aquesta solució reconforta els seus avaladors i, probablement, també hauria reconfortat el mateix escriptor. Si Fuster alçara el cap, almenys, retrobaria el seu racó. Butaca i màquina d'escriure. **E. T. Climent**